

Yttrande över betänkandet SOU 2024-50 Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn Fi2024/01521

Lekebergs kommun har beretts tillfälle att lämna yttrandet över Finansdepartementets betänkande Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50). Nedan följer Lekebergs kommuns synpunkter:

Generella synpunkter

Lekebergs kommun ställer sig positiv till ett utjämningsystem med syftet att skapa likvärdiga förutsättningar för välfärd och som ska skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar att tillhandahålla välfärdstjänster och annan samhällsservice, trots skillnader i skattekraft, folkmängd, åldersstruktur, bebyggelsestruktur och socioekonomiska faktorer.

Utjämningsystemet bör utgå från att det är strukturella skillnader och skillnader i behov som ska kompenseras för och att detta grundas på opåverkbara faktorer. Dessutom bör det utgå från ett långtgående kommunalt självstyre och det är viktigt att beakta att det finns ambitions- och effektivitetsskillnader mellan landets kommuner. Det pågår hela tiden effektiviseringsåtgärder och detta bör tas hänsyn till i utjämningsystemet. Kommuner med lägre kostnader ska inte straffas med negativ kostnadsutjämning.

Lekebergs kommun ställer sig tveksamma till om systemet som helhet blir enklare och mer transparent med de förslag som läggs i betänkandet. Till viss del ökar komplexiteten då fler variabler ingår jämfört med tidigare kostnadsutjämning. Flera nya delar föreslås införas, samtidigt finns flera äldre delar kvar. Det innebär att det kan föreligga risk för dubbelkompensation av vissa variabler, till exempel för gleshet där strukturbidraget för svag befolkningsstruktur i vissa delar finns kvar.

Ett medskick är att snabb befolkningstillväxt också medför stora strukturella utmaningar och ökade kostnader som kvarstår över tid.

Riktade statsbidrag

Lekebergs kommun poängterar starkt vikten av att minska antalet riktade statsbidrag och för de riktade bidrag som blir kvar krävs ett förenklat ansöknings- och redovisningsförfarande, för att det ens ska löna sig för små kommuner att lägga tid på att ansöka om ett riktat bidrag. Framöver bör ambitionen vara att fler riktade statsbidrag blir generella statsbidrag. I synnerhet där de långsiktiga effekterna är relativt stabila och där statsbidragen är relativt små i omfattning.

Lekebergs kommun ställer sig bakom de förslag utredningen presenterar vad gäller översynen av riktade statsbidrag.

Kostnadsutjämningen

Lekebergs kommun ställer sig positiva till att utredningen föreslår en ny modell för att hantera gles bebyggelsestruktur som ska fånga de merkostnader som uppstår på grund av att befolkningens bosättningsmönster. Det handlar om merkostnader för små enheter och avstånd. Nya modellens effekter innebär att gleshetsvariabeln får genomslag i kostnadsutjämningen och innebär stora omfördelningseffekter för kommunerna.

Lekebergs kommun ställer sig positiva till att det inom kostnadsutjämningen tas hänsyn till socioekonomiska faktorer, men en farhåga är om de socioekonomiska faktorerna är tillräckligt träffsäkra. Det bör uppmärksammas att viss utjämning utifrån socioekonomi finns i vissa riktade statsbidrag som kunskapsbidraget inom grundskolan vilket gör det svårt att överblicka de totala effekterna.

För alla de modeller som ingår i kostnadsutjämningen är det viktigt att förvaltning av valda modeller och kontinuerlig uppdatering av värden och variabler sker. Utan kontinuerlig uppdatering av underlagen finns det risk för att modellerna i efterhand tappar i legitimitet.

Inkomstutjämningen

Lekebergs kommun ställer sig positiva till en uppdatering av skattesatsen till 2022 års nivå. Vi ställer oss också positiva till att garantinivån ökas från 115 procent till 116 procent.

LSS utjämning

Förslag att ta bort personalkostnadsindex

Lekebergs kommun anser att personalkostnadsindexet borde vara kvar men att det förändras med de förslag som kommittén föreslår:

- Justera för intäkt från återsökt moms vid köp av verksamhet.
- Justera beräkningen av personalkostnadsindex så att det vägda genomsnittet blir 1,0. Det ger mindre effekter på utjämningen, men det är viktigt för systemets transparens.
- Uppdatera andelen kommunerna utför av den personliga assistansen från 20 procent till faktiska andelen utförda timmar.

Även om personalkostnadsindexet tas bort kommer ändå delar i utjämningen fortsatt vara påverkbara.

Om personalkostnadsindex ändå tas bort vill Lekebergs kommun att det ersätts med ett riktat statsbidrag för att kompensera för ökad vårdtyngd i mindre kommuner. Det är viktigt för att kunna hålla en jämlik omsorg för denna grupp även i mindre kommuner med liten organisation och få boenden som kan ha svårare att ha resurser

för vårdkrävande brukare och därför behöver göra kostsamma anpassningar för väldigt få individer.

Lekebergs kommun ställer sig positiva till nedan förändringar i LSS utjämnigen.

- Att inrapportering av insatserna föreslås ändras från en till två gånger per år.
- Förslaget om förändrad beräkning av assistanskostnad när man valt kommunen som utförare.
- Förslaget om att grundläggande standardkostnad beräknas vid två mättillfällen per år.

Caroline Elfors (M)
Kommunstyrelsens ordförande
Lekebergs kommun